zalaegerszeg

Zalaegerszeg titkai

Városkalauz a múlt tükrében

Köszöntő

Szeretettel köszöntöm a Zalaegerszeg titkai - Városkalauz a múlt tükrében című kiadvány Olvasóit.

E képi anyagban gazdag, színvonalas turisztikai kiskönyvet fellapozva számos izgalmas történet, anekdota részesei lehetünk, bepillantást nyerve a múlt századok Zalaegerszegének életébe, megtapasztalva sokszínűségét és hétköznapjait.

A tartalmát tekintve formabontó kiadvány feltérképezi városunk históriájának érdekességeit, felfedve a patinás épületeink, tereink, szobraink rejtette titkokat, a rég elfeledett emlékeket.

Az élményekkel teli virtuális séta számos meglepetést és felfedezni valót tartogat a várossal ismerkedők és a városlakók számára.

„Múlt nélkül nincs jövő, s minél gazdagabb a múltad, annál több fonálon kapaszkodhatsz a jövőbe." Babits Mihály gondolatait szívünkbe zárva az örökölt és alkotott értékek megőrzése, a múlt méltó megbecsülése és megismerése, őseink munkájának folytatása fontos feladat Zalaegerszeg vendégszerető és lokálpatrióta közössége számára.

A zalaegerszegi Tourinform Iroda legújabb kiadványa egy olyan hangulatos települést tár elénk, mely büszkeséggel tölti el lakóit és rabul ejti az idelátogatók szívét.

Minden Olvasónak kellemes és tartalmas időtöltést kívánok városunkban, fedezzék fel Önök is Zalaegerszeg titkait!

Balaicz Zoltán
polgármester

Deák tér

Sétánkat kezdjük a város egykori központjának számító Deák téren: Zalaegerszeg múltja és jelene talán sehol másutt nem fonódik össze szorosabban, mint itt. Évszázadokkal korábban ezen a helyen állt Zalaegerszeg vára, ennek helyén épült fel 1730-1732-ben a barokk megyeháza (ma a bíróság) impozáns épülete. Itt láthatjuk az ország első Deák Ferencet ábrázoló szobrát, mellyel Zala megye tisztelgett a neves államférfi emléke előtt. A tér néhány épülete az új évezred hajnalán is egy polgári kisváros 19. század végi hangulatát árasztja. Zalaegerszeg múltjának sötét részleteiről az egykori vármegyeháza börtönének falai tudnának csak igazán mesélni…

A Deák tér 1900 körül, középpontban a törvényház épületével, melyben napjainkban a Zalaegerszegi Törvényszék (Várkör utca 2.) működik. A képeslapot a felirat szerint 1900. augusztus 12-én adták fel

Hová vezetett a vár egyetlen útja?

Ha képzeletben visszarepülnénk a 16. századba, nem egy kőfallal körülvett erődítést látnánk magunk előtt, hanem a török korban kiépített erősséget, ahol 200–300 gyalogos katona és 100–150 lovas teljesített szolgálatot. Az 1568. évi leltár szemléletesen írja le a várat: a szerény méretű, földbástyás, fatornyos építményt, ahol mozsárágyúkkal és szakállas puskákkal védekeztek az ellenség ellen. Azt is tudjuk, hogy a várat nádas és mocsaras árterület határolta, mindössze egyetlen útja volt, amely délre, a mai Kossuth Lajos utca irányába vezetett. Ma a vár emlékét az írott és a régészeti leleteken kívül egy emléktábla, valamint a bíróság és a börtön tömbjét L alakban övező Várkör utca őrzi.

„Riasztórendszer” a török időkben

A legnagyobb gondot a vár életében a török portyázások jelentették. A zalaegerszegi őrség nagyobb seregnek nem tudott ellenállni, ám kisebb csapatot már el tudott kergetni, ráadásul a zalai várak riasztórendszere – a hírlövés – lehetővé tette, hogy a zsákmányoló katonák ellen több szomszédos vár összefogjon. A várnak különösen Kanizsa eleste, 1600 után nőtt meg a szerepe, amikor kiépült az apró végházak mélységben tagolt rendszere.

A törökök többször is betörtek a városba, 1664-ben el is foglalták a várat. Az élet ugyan helyreállt ezután, a törökök is kivonultak, ám a megerősített vár nem állta ki az idő próbáját: 1675-ben nagy része a tűz martaléka lett.

Johann Le Dentu rajza a 17. századi egerszegi várról

Skandalum: pap a hitvesi ágyban

A zalaegerszegi vár történetéhez fűződik egy – napjainkban is ismert, dokumentumokkal alátámasztott – botrányos esemény. 1650. február 16-án éjjel az egerszegi sereg trombitása, Rohoncról hazaérve, a feleségénél találta a helybéli papot. Jogos felháborodásában a felszarvazott férj jól ellátta a pap baját. A trombitás az ütlegelés során fellármázta az egész sereget, s a katonák egy emberként siettek társuk megsegítésére. Ahogy Kerpachich István várkapitány fogalmazott feljebbvalójának: „éjjeli dolog volt" az asszony és a tisztelendő között, aki, mint kiderült, több mint másfél éve látogatta a csalfa asszonyt. A papot végül tömlöcbe vetették, majd kérték a püspököt, hogy büntesse érdeme szerint.

A Sóház

Rejtélyes házra bukkanunk a bíróság épületével szemben (Deák tér 2.). A Sóház Zalaegerszeg azon kevés, a 18. században emelt épületeinek egyike, melynek keletkezéséről és történetéről, a benne egykor zajló nyüzsgő kereskedelmi életről keveset tudunk – ezek titkait a falak megőrizték. Eredetileg só raktározására építették, ám vaskereskedés is működött benne. A ház bal oldali részén boltíves kapubejáró alatt lehetett betérni az udvarba. Az évszázadok során többször átalakították, irodáknak, üzleteknek ad a mai napig otthont, termeiben alkalmanként kiállításokat rendeznek.

A bíróság épületével szemben találjuk a szépen felújított, titokzatos történetű Sóházat

Egerszegi anekdoták Deákról

Egyszer Deák Ferenc Zalaegerszegen egy előkelő családból származó fiatalembernél érdeklődött korhely, duhaj életmódja okáról, mire az ifjú a következőt válaszolta: „Kedves urambátyám, minden zseni lump." Deák a következő válasszal leckéztette meg az ifjút: „De nem minden lump zseni."
Deák Ferenc mint zalai táblabíró az egyik közgyűlés alkalmával étteremben ebédelt, s az étlapot a kezében tartván az asztalnál ülőkhöz szólt: „Nézzétek, gyerekek, Somlai nemes ember lett." Magyarázatként az étlapot mutatta: az italok rovatban a pincér a somlai bort ipszilonnal írta.

1879-ben állították fel a téren Vay Miklós Deák Ferencet (1803-1876) ábrázoló szobrát; a politikus, államférfi, országgyűlési képviselő Söjtörön született. A szobor mögött álló, s a haza bölcséről elnevezett könyvtár épületét 1967-ben emelték, 1992 és 1995 között felújították és átalakították (az archív felvétel 1910 körül készült)

Börtöndráma Zalaegerszegen

Szökési kísérlet, lázadás, gyilkosság. 1796. június 14-én, eme gyászos nap estéjén a vármegyeháza pincéjében található ún. Öreg börtön 32 lakója fellázadt. Három hajdút agyonvertek, így a zendülők fegyverekhez jutottak. Azonban nem tudtak kitörni, mivel a tér felőli kapu zárva volt. Egy fogoly ugyan feljutott a tetőre, de őt az őrök lelőtték. A lázadók hevesen tüzeltek, ám hamar kifogytak a munícióból, így a hajdúk rájuk törhették a kapukat, és elfojtották a zendülést. A szakirodalom az egerszegi esetet a korabeli szökési kísérletek közül a legsúlyosabbnak minősítette. 1796. június 14-én és az azt követő napokban összesen 17-en veszítették életüket. A lázadás napján az épülethez futó városi polgárok között is akadt egy vétlen áldozat, egy kereskedő, akit a bentről lövöldöző rabok sebesítettek halálra.
A vármegye a tragédiát követően intézkedéseket hozott a hasonló esetek megelőzésére és meggátolására: elrendelték a foglyok rendszeres motozását és a börtöncellák átkutatását.

Öreg, Kis, Ispita – három a tömlöc

A történet idején három, egymástól elkülönített helyen közel száz rabot tartottak fogva az egerszegi börtönben. A pincében található Öreg tömlöcben őrizték a „keménylegényeket” (rájuk súlyos büntetés vagy halál várt), a Kis tömlöcben a nem főben járó ügyben elítélt vagy ítéletre váró foglyokat tartották, míg az Ispita tömlöcbe a nők kerültek.

Időalagutak a Göcseji Múzeumban

A szó szoros és átvitt értelmében is nagy épületek között találjuk a Göcseji Múzeumot (főbejárat a Batthyány u. 2. felől): nyugatról a bíróság székháza, délről a Mária Magdolna Plébániatemplom határolja. Talán egyik zalaegerszegi házat sem vették annyiszor birtokba, mint ezt. Takarékpénztárnak avatták fel 1890-ben, Hencz Antal és Schadl János tervei alapján emelték (máig a városi polgárosodás szimbólumaként tartják nyilván az eklektikus stílusú épületet), majd a II. világháborút követően szinte minden és mindenki otthonra talált benne: városházi irodák, orvosi rendelő, napközis étkezde, varroda, házasságkötő terem, ifjúsági klub, sajtóiroda.

1973-ban Zalaegerszeg és Zala megye múltjának gyűjteményes tárházává vált. A múzeum állandó kiállítása „Központok a Zala mentén” címmel mutatja be a római kori Salla (Zalalövő), a középkori Zalavár és az újkori megyeszékhely, Zalaegerszeg történetét. E központokat ún. időalagutak kötik össze, kitekintést adva a megye történetére. Az épületben látható Kisfaludi Strobl Zsigmond (1884–1975) zalai születésű, Kossuth-díjas szobrász tárlata; valamint Németh János Kossuth- és Munkácsy-díjas keramikusművész, a Nemzet Művésze a fazekasmesterségből és a népi hagyományokból táplálkozó alkotásai is itt kaptak helyet.

Az egykori Takarékpénztár a Várkör utcában a 20. század elején. A Göcseji Múzeum déli bejárata előtt ma Szent Flórián szobra látható; az eredetileg színes szobrot 1765-ben állították feltehetően a város lakói, védelmet remélve tőle a tűzvészek ellen

Három név, egy múzeum

Plánder Ferenc Múzeum. Gönczi Ferenc Múzeum. Intézménynevek, melyek sosem váltak hivatalossá, sosem díszítették Zalaegerszeg 1950-ben alapított múzeumának homlokzatát. Ma már nem deríthető ki, miért nem lehetett a múzeum névadója egyikük sem. A feltételezések szerint Plánder (Göcsej első tudományok leírója, plébános) neve akkoriban nem volt közismert. Gönczi ellen talán az lehetett a kifogás, hogy kortársnak számított (1948-ban hunyt el), s élete utolsó három évtizedében Somogy megyében tevékenykedett. Így mindmáig megmaradt a tájegységet idéző név, a Göcseji Múzeum.

A múzeum Batthyány utcai oldalán áll Kisfaludi Strobl Zsigmond Vénusz születése (képünkön) és Ad Astra című munkája. Ugyanitt találjuk a Gönczi Ferencet ábrázoló mellszobrot, Fritz János alkotását

A hajdani Kummer kávéház

A Göcseji Múzeum főbejáratával szemben két tipikus egerszegi polgárház (Kölcsey u. 2. és 4.) látható, melyek a 19. század végén épültek eklektikus stílusban. A 2. szám alatt találjuk a több neoreneszánsz vonást is őrző régi Kummer-házat, melyben jó hírű kávéház és cukrászda is működött a 20. század első felében, 1912-ben rövid ideig működő mozit nyitottak benne „Apolló-mozgó" néven (a képeslap 1910 körül készült)

Kitérő Kaszaházára

A Göcseji Múzeumtól északra, mindössze néhány percnyi séta után fodrozódik a Zala folyó vize, mely elválasztja a belvárost Zalaegerszeg kaszaházai részétől. A helyieknek már a 19. század végén kedvelt szórakozása volt a fürdőzés, így a Zala vízpartja nagy népszerűségnek örvendett. 1933. június 2-án lelkesen számolt be a Zalamegyei Újság arról, hogy ismét megnyílt a strandfürdő, melyet átalakítottak és a korábbihoz képest kibővítettek. Olyannyira figyeltek az

igényekre, hogy külön homokstrandot építettek ki a hölgyek számára. Idővel aztán a strand megszűnt, a kabinokat lebontották. Ma már csak elsárgult fényképek emlékeztetnek az egykori kaszaházai malomra is, melynek helyére lakóparkot építettek az ezredfordulón.

A kaszaházai strand az 1930-as években.
Napjainkban már semmi sem emlékeztet az egykor népszerű fürdőre

A strand rendje az 1930-as években

„Férfiak és nők fürdésnél az előírt fürdőruhát tartoznak viselni. Az ettől való eltérés kihágást képez. Délután fél 2-kor a férfiak a fürdőt elhagyni tartoznak, hogy csak a nők részére biztosított fürdőóra betartható legyen. Fürdőidő beosztása: délelőtt 8–10 nők, délelőtt 10 – fél 2-ig nők és férfiak, délután fél 2 – fél 3-ig nők, délután 3–7 nők és férfiak."

A megvadult Zala

A Zala folyó áradása számtalanszor okozott kárt az évszázadok során, a legtragikusabb az 1795-ös árvíz volt, mely négy áldozatot követelt: ekkor három gyermek és egy idős asszony veszítette életét. A szörnyűség augusztus 16-án hajnali két óra tájban kezdődött, amikor is a megáradt Zala kilépett a medréből, ám nemcsak a várost árasztotta el, hanem a környező településeket is. A borzalmas sodrásban 40 épület dőlt össze, s 200 ház rongálódott meg. Az összeírt kár 12.603 forintot tett ki.

Később a folyó szabályozása és a várost átszelő árkok lefedése javított a helyzeten, de még az 1930-as években is előfordult, hogy betört a víz a városba.

Árvíz a belvárosi Síp utcában
1930 körül
(Serényi Árpád fotója)

A Hősök kertje

A Zala folyó megtekintése után irányítsuk lépteinket vissza, a belváros irányába. Útközben elhaladunk az Október 6. tér mellett, ahol három emlékművet is láthatunk. Az első világháborúban elesettek emlékére állították a 6. Honvéd Huszárezred katonáinak turulmadaras emlékművét; egy haranglábat a II. világháborúban elesett polgárok emlékére készítettek; 2002-ben került a térre Szabolcs Péter szobrászművész alkotása, egy, a Hősök kertjét mintegy megnyitó kőkapu, tetején Mária, a magyarok Nagyasszonya, ölében a gyermek Jézussal.

■ A Hősök kertje 1940 körül és napjainkban (utóbbin háttérben a ZTE-stadion)

Zalaegerszeg, a Nemzet Sportvárosa

Az Október 6. tér 16. szám alatt a ZTE (1972-ben épített, majd 2002-ben felújított) futballstadionját találjuk, melynek helyén a 20. század első felében már élénk sportélet zajlott, télen a korcsolyázók vették birtokukba a területét.
Keleti irányba haladva, mindössze néhány percnyi sétára érjük el a Városi Sportcsarnok (Stadion u. 3.) és a Zalaegerszegi Jégcsarnok (Stadion u. 3/A) modern épületeit – előbbit 1980-ban, utóbbit 2004-ben avatták fel. A csarnok előtti téren találjuk Kisfaludi Strobl Zsigmond Íjász című szobrát.
A sport mindig is fontos szerepet játszott a város életében, melyet mi sem bizonyít jobban, mint a Nemzet Sportvárosa elismerés, mely címmel 1996-ban tüntették ki Zalaegerszeget (1994 és 2003 között még további tizenhat település kapott hasonló díjat).

Terek csomópontja

Térjünk vissza a Göcseji Múzeumhoz, majd déli irányba haladva rövidesen a 76-os főút belvárosi csomópontjához érkezünk. Itt három tér is találkozik egymással: a Mária Magdolna Plébániatemplom északi és nyugati oldalát elfoglaló Mindszenty tér; az egykori városháza épületétől nyugatra elterülő Kazinczy tér; valamint a déli irányba, a belváros felé haladó Széchenyi tér.
Az időutazó a 19. században, de még a 20. század elején is forgalmas piacot találna a helyszínen: hetente kétszer gyűltek ide a kofák, az árusok és a vásárlók, sőt, itt tartották (évente kilenc alkalommal) az országos vásárokat is.

A Széchenyi és Kazinczy tér találkozása 1910 körül és napjainkban.
A csomópont mára a Mindszenty térrel is kiegészült

Mindszenty tér

Zalaegerszegen az idő múlását talán a Mindszenty téren lehet a legjobban felmérni, ahol állandónak a Mária Magdolna Plébániatemplomot (Mindszenty tér 1.) tekinthetjük, míg változó tényezőnek a templom környékét. Jöhetett tűzvész, átépítés, új autóút, a templom mindvégig „kitartott". A város legimpozánsabb épületeinek egyike, melyet a város földesura, a veszprémi püspök, Padányi Biró Márton és utóda, Koller Ignác építtettek (a templom homlokzatán láthatjuk címereiket). Utóbbi rendelte meg Johann Ignaz Cimbal osztrák mestertől a fenséges freskókat; a főoltár festménye a pusztában vezeklő Mária Magdolnát ábrázolja, az oltár rejti a festő kézjegyét.
Keresztury Dezső, a zalaegerszegi születésű költő, író (1904–1996) a következőképpen vall a templomról: „… a város művészileg legjelentékenyebb épülete… A dunántúli barokk nehézkes, de darabosságban is vonzó stílusában épült, s úgy ült, terebélyesen, földhöz lapulva a város közepén, mint egy gondos kotlóstyúk."

Hol volt a régi templom tornya?

A mai templom helyén egytornyú épület állt, s amikor építeni kezdték körülötte az új templomot (miközben a régi tovább működött), kiderült, hogy a régi templom tornyának alapozása rendkívül gyenge a tervezett új középtorony megtartására. Így a homlokzatot az eredeti terv megváltoztatásával kéttornyosra alakíttatta a püspök. A korábbi templom tornya a mai épület bejáratánál, pontosan a két torony között helyezkedett el.

Tűzvészek a templomban

Zalaegerszeg első plébániatemplomát Mária Magdolna tiszteletére építették a 13. század első felében, s ennek helyére-köré emelték a jelenleg is meglévő templomot, melynek alapkövét 1747-ben tették le. Ám tíz évvel később még

mindig csak a szentély került tető alá. A munkálatokat tragikus esemény gyorsította fel: 1760. május 18-án tűzvész pusztított a városban, közel kétszáz ember maradt hajlék nélkül. A régi templom végső romlása is ekkor következett be (az új templom 1769-re készült el). Gyászos esztendő volt 1826 is, amikor egy borzalmas városi tűzvész Isten házát sem kímélte: tetejét és tornyának sisakját elhamvasztotta, harangjai megolvadtak, boltozatát megrongálta.

Rejtélyes eredetű tűzvészek a városban

Noha a 19. század első felében több tűzvész is pusztított a városban, az itt élők számára a legnagyobb megrázkódtatást az 1826-os jelentette. Ekkor két egymást követő alkalommal, alig két hét különbséggel szinte porig égett az egész város. Már-már misztikus felhangot ad a tragédiának, hogy mindkét tűzesetet előre „bejelentették".

A feljegyzések tanúsága szerint 1826. július 8. reggelén valaki azt írta fel az egerszegi vendégfogadó kapujára, hogy tíz nappal később nagy tűz lesz a városban. A városbíró nem vette félvállról a fenyegetést, így nappal strázsák ellenőrizték a vidéki utasok okmányait, éjszaka pedig tűzvigyázók járták a várost. A fenyegetés napjának reggelén, amikor már sokan azt gondolták, hogy nem történik semmi, aratni mentek az emberek. Ám délelőtt 10 és 11 között egy szekérszínben felcsaptak a lángok, melyek a szeles, száraz időben könnyen továbbterjedtek. 120 lakóház, 62 pajta és 98 istálló vált a lángok martalékává.

A lakóknak felocsúdni sem volt idejük, amikor újabb – ezúttal német nyelvű – fenyegető levelet találtak a fogadó kapuján, miszerint július 28-án ismét tűz lesz a városban. Aznap esett az eső, ám másnap délelőtt negyed 11-kor a város északnyugati részén, a püspöki major közelében ismét felcsaptak a „dühöngő lángok". Ezúttal 147 ház, 80 pajta és 126 istálló égett le – azok az épületek, amelyek nem pusztultak el az első tűzvészben.

A város tanácsa szándékos gyújtogatásnak minősítette az esetet, s a megyében statáriumot vezettek be. Zalaegerszegen megindult a találgatás a gyújtogatás okairól: volt, aki haszonszerzést látott az eset mögött; volt, aki arra ragadtatta magát, hogy a királyt gyanúsítsa a magyarok „nyomorgatásával".

Forgószél a belvárosban

Óriási forgószél pusztított Zalaegerszegen 1892. július 18-án. Noha öt percig sem tartott, súlyos károkat okozott: a Szentháromság szobor kőoszlopát, melyet hiába rögzített vasszeg az alapzathoz, kiemelte 5-6 méteres magasságából, s a földhöz vágta, három darabban esett be a sétatérre. A ciklon széthordta a házak tetejét (egy sem maradt épen), de szerencsére emberéletet ekkor nem követelt a dühös természet, melynek szeszélyességéről a Zalamegye című újság a következőképpen tudósított: „…sajátos játéka a sorsnak, hogy minél vastagabb volt a fa, annál kegyetlenebbül bánt el vele, és csak az apróbbak, vékonyabbak menekültek meg a pusztulástól."

A szobor, amely Keszthelyről érkezett

A Szentháromság szobor a híres keszthelyi kőfaragó mester, Zitterbarth József műhelyében készült 1810-ben, súlyos darabjait Zalabéren át szekéren szállították Zalaegerszegre. Pénzügyi fedezetét a városi céhek biztosították, s ebből oroszlánrészt vállaltak a zalaegerszegi csizmadiák. A Szentháromság szobor az idők folyamán hol itt, hol ott őrizte a plébániatemplomot. Eredeti helyéről 1937-ben került át a templom és a plébánia között kialakított kertbe, ezt követően pedig 1976-ban költöztették a templom sarkába a templomkertet átvágó 76-os főút építése miatt. A szobor gondos restaurálást követően, 2006 őszén került jelenlegi helyére, a plébániatemplom főbejárata előtt kialakított Mindszenty térre. A lelki töltekezést szolgáló szoborkompozíció talapzatát Szent István, Szent Imre, Szent Péter és Szent Pál apostol, Szűz Mária, valamint bőségszarut tartó angyalok alakja díszíti.

A plébániatemplom és környéke 1910-ben és napjainkban – a régi templomkert megszűnt, s a plébániaház is új homlokzatot kapott. A képeslapon jól látható, hol állították fel eredetileg a Szentháromság szobrot

Mindszenty József Zalaegerszegen

A plébániatemplom déli oldalánál tekinthetjük meg Kiss Sándor alkotását, a Mindszenty (Pehm) József (1892–1975) Esztergom érsekét (Magyarország utolsó hercegprímása, bíboros) ábrázoló szobrot, melyet 2000-ben helyeztek a középkori kápolna alapfalai közé. A szoborral átellenben találjuk a város római katolikus plébániaházát (Balatoni út 1.), melyet Koller Ignác veszprémi püspök építtetett 1763-ban. Az egyszerű, dísztelen, kétszintes házat Mindszenty József (zalaegerszegi apátplébánosként) bővíttette háromszintesre 1936-ban, a homlokzata is ekkor kapott neobarokk köntöst a város címerével (tervezője Wölfer István városi mérnök), melynek köszönhetően a plébániaházat Zalaegerszeg legszebb épületeinek egyikeként tartják számon.

A Mindszenty-szobor

Kazinczy tér

A Kazinczy tér elnevezése és funkciója többször is változott az idők során: 1826-ban Piatzi utcának hívták, majd piactérnek, városháztérnek; nevezték a Széchenyi térrel együtt Fő térnek is. A teret 1859-ben nevezték el Kazinczy Ferencről. A szocializmus idején a házak falán lévő táblákra Marx Károly neve került, 1991-től ismét a híres költő nevét viseli.

Az egykori városháza és múzeum

A plébániatemplom főbejáratával szemben (Kazinczy tér 1.) láthatjuk Zalaegerszeg egyik legpatinásabb középületét. Az 1787-ben épített városházát többször bővítették, majd átépítették az évszázadok során, 1898-ban nyerte el mai eklektikus külsejét, melyet Morandini Román és Tamás tervezett. Homlokzatán a város és a megye címere is látható. 1950-től a Göcseji Múzeum kapott benne helyet, majd különböző irodák foglalták el. Földszintjén kezdetektől fogva üzletek működtek, ma bisztró található benne.

Az Arany Bárány Hotel épülete

A plébániaház homlokzata közvetlenül az Arany Bárány Hotelre néz (Széchenyi tér 1., bejárat a Kazinczy tér felől). Már a törökkorban vendéglő állt a szálloda helyén. Azt is tudjuk, hogy itt építették fel 1750 és 1760 között a püspöki fogadót, mely 1893-ig állt a vendégek szolgálatában, amikor is lebontották, hogy helyet adjanak a Györgyi Géza és Zuschmann János tervei alapján felépített új szállodának. A háromszintes, eklektikus stílusú, saroktornyos hotelt 1965-ben új szárnnyal bővítették, 2013-ban wellness részleget alakítottak ki benne.

Az Arany Bárány Hotel 1930 körül és napjainkban – utóbbi képen látható az épület modern szárnya

Az első film Zalaegerszegen

A hotel díszterme, az ún. Télikert számos alkalommal helyszínéül szolgált (s szolgál napjainkban is) a város társasági rendezvényeinek. Ebben a helyiségben láthattak Zalaegerszeg polgárai először mozgófilmet. A Zalamegye című újság 1903. november 8-ai beharangozója szerint a székelyföldi tudományos színház előadása újdonságok egész garmadáját mutatja be a közönségnek, többek között az orléans-i szűz történetét, ahogy azt a párizsi színpadon előadták. Mint a lap beszámolt róla: „ez az első alkalom Magyarországon, hogy mozgó fényképen egy teljes színdarabot végig lehet élvezni".

Volt egyszer egy (régi) zsinagóga

Ma már csak néhány dokumentum emlékeztet arra, hogy a szálloda udvarán valaha zsinagóga állt. Egy 1799 körül készült összeírás említi először, ebből tudjuk, hogy a korabeli vendégfogadó szomszédságában délre álló – amúgy mészárszékként működő – uradalmi épület udvarán építették fel. A feljegyzések szerint az 1805-ös és az 1826-os tűzvészben is leégett, a pusztítást követően mindig újjáépítették. Az izraelita imaházat egészen 1904-ig, a mai Ady utcában felépített új zsinagóga felavatásáig használták rendeltetésének megfelelően, azt követően pedig mozivá alakították át. Az „Edison mozgó" volt a város első üzletszerűen működő filmszínháza, melyet Gábor Béla, a neves színművész, Gábor Miklós édesapja hozott létre. A II. világháború ezt az épületet sem kímélte: 1945 tavaszán a németek felgyújtották.

A Kazinczy tértől a piacig

Mielőtt folytatnánk túránkat a Széchenyi tér irányába, tegyünk egy kört a Kazinczy téren. A hotelt magunk mögött hagyva impozáns székházhoz (Kazinczy tér 4.) érkezünk, azon kevés zalaegerszegi épületek egyikéhez, melynek külső megjelenése alig változott 1889-es megépülése óta. A Schadl János keszthelyi építész tervei alapján felépült eklektikus stílusú, kétemeletes épületet a pénzügyigazgatóság számára építtette a város, később más intézmények, napjainkban a Zalaegerszegi Járási Hivatal talált benne otthonra. A ház Ady utcai oldalán márványtábla emlékezik meg a vallás- és közoktatásügyi miniszterről, a jogászként, akadémikusként és egyetemi tanárként is ismert Wlassics Gyuláról (1852–1937), aki az 1990-ben lebontott 13. számú házban született. A székház körüli utcakép egy csipetnyi hangulatot közvetít a 19. század második felének, végének miliőjéből. A módosabb polgárok építkeztek itt, az emeletes, kétemeletes házak földszintjén többnyire üzletek voltak. Itt találjuk az egykori Gráner-házat (Ady u. 1.); Keresztury Dezső (1904–1996) író, költő, irodalomtörténész emléktáblával is megjelölt házát (Mártírok u. 2.); a ma is gyógyszertárként működő hajdani Kaszter-házat (Kazinczy tér 9.); az irodaházként funkcionáló egykori Zöldfa, majd Korona Szállót (Kazinczy tér 11.); az 1899-ben épült Fangler üzletházat, melyben ma is bolt működik (Sütő u. 1.).

Az egykori pénzügyigazgatóság (ma járási hivatal) 1910 körül és napjainkban

A Sütő utcáról a piacnapokon (kedd, péntek, szombat) színes, nyüzsgő Piac térre jutunk. Évszázadokkal korábban itt állt a vár egyik bástyája, melynek helyét ma csupán fehér járólapok jelzik a standok mellett. A piac szomszédságában, a mai börtön falán táblák mutatják be a tér történetét. A Deák Ferenc Megyei Könyvtár mellett átsétálva ismét a Deák térre jutunk, innen folytassuk sétánkat a Széchenyi tér irányába.

A Kazinczy tér északi oldala 1905 körül és napjainkban, középpontban az egykori Korona Szálló szép épületével

Széchenyi tér

Kvártélyház

Hívták már szállásháznak, stabális háznak, vármegyeházának, mégis az eredeti funkcióját magába ölelő nevével hódít ez a hangulatában megkapó épület (Széchenyi tér 5.). Furcsa fintora a sorsnak, hogy a Kvártélyház, noha a katonaság tisztjei számára építették 1765-ben, szinte sohasem szolgált katonai célokat, hosszú évekre a vármegye tisztviselői vették birtokukba. Napjainkban különböző hivatalok és cégek találtak otthonra a többször renovált épületben, mely 1928-ban Kotsis Iván tervei alapján neobarokk homlokzatot kapott. A falak azonban továbbra is őrzik a történelmi viharok emlékét.

A vármegyeháza egyemeletes épülete 1910 körül. A kétemeletes Kvártélyház napjainkban, belső udvarán nyaranta előadásokon szórakozhat a közönség

Hová tűnt a harmadik pincelejáró?

1825-ben, amikor is számba vették a Kvártélyház berendezését, az összeírók három pincelejárót jegyeztek fel. Ez az adat önmagában nem túl érdekes, a dolog pikantériáját az adja, hogy jelenleg két ajtón keresztül lehet lejutni a két, különálló pincéhez: az egyik a főkaputól északra nyíló folyosón található, a másik pedig a főkaputól délre nyílik. De mi történt a harmadik lejáróval? Valószínűleg akkor szüntették meg, amikor az idők folyamán az épület alatti pince egy részét lefalazták.

„Képzelhetetlen vandalizmus”

A Kvártélyház erőszakos eseményeknek is helyszínéül szolgált. A császári királyi pénzügyi biztos (több csendőr és pénzügyőr kíséretében) adófőkönyvet keresett, s ennek érdekében sem 1861. június 8-án, sem pedig szeptember 21-én nem riadt vissza attól, hogy feltöresse az épületben található levéltárat. Utóbb nem kevesebb, mint hatvan csendőrrel vonult a szállásházhoz, hogy meglelje a dokumentumokat. Vésőkkel, dorongokkal mentek neki az ajtónak, a főpénztárnok lakását és az archívumot is feldúlták, felforgatták az irattartókat, a pincétől a padlásig mindent átkutattak, ám az adófőkönyveket nem találták meg. Az eset nem maradt visszhang nélkül: Zala megye közgyűlése az ország törvényhatóságát körlevélben értesítette a császári hatóságok által elkövetett „képzelhetetlen vandalizmusról”.

Egy titkos tárgyalás a II. világháború idején

A megyeház egyik terme szolgált helyszínéül annak a titkos tárgyalásnak, amelyet 1944. május 3-án hívtak össze Zalaegerszegen. Ezen a megbeszélésen kapta meg a megyei főszolgabírói kar azokat az utasításokat, amelyeket a kormány rendelt el a zsidóság összegyűjtéséről és gettóba kényszerítéséről.

Fesztiválok udvara

A Kvártélyház belső, impozáns udvarát a művészetkedvelők már egy ideje zenei és színházi események színterével azonosítják: 1981 és 1983 között a Zenélő Udvar műsorai, a 2000/2001-es évadban az Udvarok Fesztivál szórakoztatták a közönséget. A „Kvártélyház – színház, zene, tánc" kulturális, nyári sorozatának népszerűsége pedig a 2007-es indulástól kezdve töretlen. A nyári programkavalkád 2013-tól a „ZAKO - Kortárs Művészeti Fesztivál" előadásaival bővült. Az udvaron áll dr. Degré Alajos jogtörténész és levéltáros (1909-1984) mellszobra (Farkas Ferenc alkotása), aki maga is nagy színházrajongó volt.

Levéltár a Kvártélyház és a szálloda között

Mivel a vármegye hivatalai idővel kinőtték a teljes épületet, ezért 1891-ben a Kvártélyház melletti telken építették fel – Rauscher Miksa tervei alapján – a kétszintes, eklektikus, neoreneszánsz stílusú „kismegyeházát" az alispáni hivatal és a megyei levéltár számára, díszes közgyűlési teremmel (Széchenyi tér 3.). Az épülettömb belső udvarára néznek a neoklasszicista közgyűlési terem ablakai – ma a város közgyűlési, valamint házasságkötő teremként hasznosítja. E helyszínen és az épület előtti téren zajlottak a megyeszékhely legfontosabb közéleti eseményei a 20. század első felében.

Pontház

A Kvártélyház szomszédságában, a Széchenyi térből nyíló Kossuth téren áll egy különleges lakóház. Különleges, mert korszakok határán, stílusok peremén épült, s „műfaját" egyedül képviseli a városban, ugyanis ezzel az épülettel kezdődött és fejeződött be Zalaegerszeg II. világháború utáni és a szocreál előtti modern lakóház-építészete. Mit is jelent a pontház elnevezés? Már az épület tervrajzain is egy önmagában álló, úgynevezett pontház rajzolódott ki. Az épületek tömbformálásának e módja megfelelt az akkori korszerű építészeti elveknek, amely elvetette a korábbi keretes beépítést. A Pontház – többszöri csúszással – 1949. október 27-ére készült el Schall József tervei alapján. Egy 1965-ben megjelent kiadványban a város legszebb modern épületének nevezték.

A Pontház az 1950-es években és napjainkban.
Egykoron virágok alkotta vörös csillag volt a téren, ma Kossuth Lajos mellszobrát láthatjuk

Lehetett volna több Pontház is…

Az épülettel, sőt a területtel kapcsolatos korabeli vázlattervek grandiózusabbak voltak. Az elsődlegesen tervezett és kivitelezett épületnek az ikersziluettjét is felrajzolták szaggatott vonallal. Ezen kívül még három hasonló tömbbel számoltak: a négy épület 108 lakásában mintegy négyszáz lakó elhelyezését tervezték. A nagyszabású tervből végül csak az első Pontház készült el. Akkoriban az épület a négy emeletével kitűnt a belváros egy-, illetve kétemeletes házai közül. (Budapesten, a Fő utca 61. szám alatt található az épület „testvére”, mely a Duna-parti Pontház nevet viseli: stíluselemei szinte teljesen azonosak a zalaegerszegiével, ám nem négy-, hanem nyolcemeletes.)

Egy szomorú emlék: gettó a belvárosban

Közvetlenül a Pontház mögött, a Boschán Gyula közi társasház falán 1994-től tábla emlékezik a II. világháború vérzivataros időszakára: 1944 májusa és júniusa között ez a terület számított a városi gettó központjának. A kicsiny utcácskában találjuk a 97 éves korában elhurcolt Boschán Gyula (1847–1944) ügyvéd, kormányfőtanácsos, a helyi zsidó hitközség örökös díszelnöke bronz domborművét (Béres János alkotása 2004-ben került fel a falra).

Keresztury tér

A Pontházzal szemben egy másik apró, virágos térre bukkanunk. A korábban az áruházáról Centrum térnek nevezett tér 2004 óta viseli Keresztury Dezső nevét, amikor is az író születésének 100. évfordulója alkalmából felavatták a róla készült mellszobrot, Szórádi Zsigmond alkotását.

Ispita: szegényház, aggápolda, kórház, kisvárosháza, bank

Az egykori Ispita és a postapalota épülete 1948-ban és ma. Hajdan az Ispita tornya alatt, az épület homlokzatán a következő felirat díszelgett: EGÉSZSÉGHÁZ

A Pontházzal szemben mozgalmas történetű épület áll. Az Ispita (Ispotály köz 2.) Pintér Máté uradalmi számtartó 1790. évi hagyatékából épült fel, ám csupán 1806-ra lett kész. 1848-ig volt a városi szegények menedékháza, amikor is 12 ágyas kórházzal bővítették. Az épületet a 19-20. század fordulóján (Morandini

Román és Tamás tervei alapján) emeletesre építették, ekkor nyerte el eklektikus főhomlokzatát, rajta a Mária Magdolnát ábrázoló városi címerrel. Az 1930-as években városi hivatalok találtak otthonra benne, ezért kisvárosházának is nevezték. Később egészségügyi intézmények működtek benne, napjainkban egy bank használja az épületet. Ispotály közre néző oldalán Németh János keramikusművész Szent Rókust ábrázoló domborműve az egykori egészségügyi szerepére, míg bejárata mellett Vörös János falképei az Egészségház történetére utalnak.

Ispita: beszéljenek a számok…

Az Ispita építésekor ezer darab tégla 7 forintba került, míg a cserépzsindely ezer darabja 5-13 forintot kóstált. A culágerek napi 21 krajcárért húzták fel a falakat, a kőműves mesterek már 1 forint 30 krajcárt vihettek haza. A torony faszerkezetét 56 szál deszkából ácsolták. 1820-ban hét koldus élt az Ispitában, ők havonta 3 forintot kaptak, abból kellett gazdálkodniuk.

Mi történt az Ispita kápolnájával?

Az épületben kápolnát is kialakítottak, ahol a koldusok szentmisén imádkoztak azokért, akik anyagilag támogatták őket. A kápolna az olai plébániatemplom 1926-os felszentelése után megszűnt, berendezését a ferenceseknek adták át, ám a torony még ma is jelzi, hogy az Ispita egykoron egyházi célokat is szolgált.

A postapalota

Zalaegerszegnek 1924 óta van egy különleges, háromszintes „palotája”: naponta több százan, több ezren fordulnak meg benne, ám ténylegesen senki sem lakja. A városlakók méltán voltak büszkék a hatalmas – Bernthaler Adolf Gusztáv tervei alapján készült – késő szecessziós postaépületre (Széchenyi tér 6.), mely többszöri renoválást követően ismét eredeti pompájában várja a látogatókat. Figyelemre méltó, hogy a ház homlokzata Zsolnay kerámiával díszített (hasonlóan a pécsi Postapalotához). Érdekes adatra bukkantunk történetének kutatásakor: az 1930-as évek elején a telefonelőfizetők száma megközelítette a 300-at, ami az akkori lakosság két százalékának felelt meg.

Két tér a belváros szívében

Zalaegerszeg belvárosában kettő téren is megpihenhet a fáradt vándor. Az 1970-es években kialakított Dísz tér a város legnagyobb tere, s egyúttal Zalaegerszeg mai központja. A posta székházától a Kossuth Lajos utcán haladva hamar elérhetjük, érdemes azonban egy kis kitérőt tennünk az 1996-ban kialakított Európa tér irányába, mely hangulatos oázisként bújik meg a társasházak között Fischer György (1956–2012) Munkácsy-díjas szobrászművész ivókútjá-

val. Itt, valamint a közeli Dísz téren is földszintes házak voltak korábban. A Dísz téren 1985-ben (Zalaegerszeg rendezett tanácsú várossá nyilvánításának 100. évfordulóján) állították fel a Tulipános szökőkutat, Szabolcs Péter szobrászművész és Pelényi Gyula építész alkotását. A teret 2014-ben felújították.
Zalaegerszeg 1975-ben Hild János-díjat kapott a Magyar Urbanisztikai Társaságtól a településfejlesztésben elért eredményeinek köszönhetően, az emléktáblát a Dísz tér nyugati oldalán elhelyezkedő Polgármesteri Hivatal falán találjuk.

A Kossuth Lajos utca 1964-ben és napjainkban. Mára két teret is kialakítottak a régi lakóházak helyén: a tulipános szökőkutas Dísz teret és a Csipkeházak határolta Európa teret

A Csipkeházak

Érdekes, talán mondhatjuk azt is, hogy üdítő színfoltja Zalaegerszegnek az úgynevezett Csipkeházak épületegyüttese (Tüttőssy utca, Kossuth Lajos utca). A Dísz teret két oldalról érintik a „csipkés" lakóházak: az első építése 1976-ban kezdődött, Vadász György tervei alapján. Az elnevezést a köznyelv teremtette, s az erkélykorlátok hullámzó homlokzatú, csipkemintát utánzó összhatására utal.

Kosztolányi utca

Sétánkat folytassuk a Dísz tértől keletre, a Kosztolányi utcán. Talán nem túlzás állítani, hogy a Kosztolányi utca – köszönhetően ismert villasorának – az 1920-as és 1930-as évek utcája. Noha az eltelt évtizedek nyomot hagytak rajta, az utca hangulata mégis megőrzött valamit abból a békeidőből, amely a két világháború közötti időszakot jellemezte. Az ekkor épült lakóépületek többsége még ma is áll.

Földönjáró toronyóra

Időzzünk el egy keveset a Hevesi Sándor Színház előtti téren (Kosztolányi u. 3.), ahol 2005 karácsonyától egy igazi kuriózum található. A közel 200 éves óraszerkezetet, a Mária Magdolna Plébániatemplom korabeli toronyóráját – a világon egyedülálló módon – a földön tekinthetjük meg működés közben, a Németh János keramikus alkotásaival díszített üvegházban. Az első írásos feljegyzés az óráról az a szerződés, melyet 1771-ben kötött a város Volner György órással. A toronyóra az 1800-as évek elején pusztító tűzvészben megsérült, ezért az addig tornyonként három számlap mutatóit mozgató szerkezetet négy-négy számlaposra alakították át.

Az óra felújítását Kancsal Miklós műszerész és Preisz József órásmester felügyelték, utóbbi negyvennaponként ellenőrzi a 600 kilogrammot nyomó szerkezetet

A Hevesi Sándor Színház és a Griff Bábszínház

A Hevesi Sándor nevével fémjelzett teátrumot (az ország 26. színházát) 1982-ben alapították, a volt Megyei Művelődési Központban lelt otthonra. A színház megnyitóját, s egyben Madách Imre Az ember tragédiája című drámájának bemutatóját 1983. október 11-én tartották a szépen felújított épületben. A 2004-ben alapított Griff Bábszínház is itt tartja előadásait. Az épület bejáratánál tekinthetjük meg a színház örökös tagjainak (Ruszt József főrendező, Egervári Klára színművész, Bereményi Géza rendező, Boncz Barnabás művészeti titkár, Halasi Imre rendező, György János színművész) emléktábláját.

A római katolikus hitközség háza

Mozgalmas történetű épület vár bennünket a Kosztolányi utca és a Petőfi út sarkán, a keleti oldalon. Az 1914-ben Metzner József tervei alapján emelt házat a Katolikus Legényegylet számára építették, később a Katolikus Hitközség talált benne otthonra. 1929-ben színpaddal bővítették, ekkor nyitottak kaput a nyugati oldalán (fő homlokzata korábban a Petőfi utcára nézett). 1945 és ’58 között a zalaegerszegiek ide jártak filmvetítésre. Egy ideig Városi Művelődési Házként emlegették. Földszintjén 1962-től étterem működik, emeletén több üzlet is volt, ma a római katolikus egyházközség irodáit találjuk a helyükön.

Megyeháza

Hatalmas szobrok fogadják a látogatót a megyeháza (Kosztolányi u. 10.) bejárata előtt: a paraszti öltözetű nő kezében sarlóval és búzakalásszal a mezőgazdaságot, míg a magyaros ruhában feszítő, méhkast tartó férfi a takarékosságot jelképezi. Ezek, valamint az épület sarkát díszítő domborművek Ohmann

Béla és Reményi József alkotásai. Az épület 1939-ben épült a Pénzügyigazgatóság számára Halászy Jenő tervei alapján. Az 1950-es években a Megyei Tanács otthona, 2008-tól a Zala Megyei Közgyűlés Hivatala, 2011-től a Zala Megyei Kormányhivatal működik benne.

Az egykori pénzügyi palota, ma megyeháza épülete 1940 körül és napjainkban. Az utca keleti oldalán egy villa árválkodott, a székház bővítésekor bontották le 1966-ban – az archív fotón még látszik a lakóház

Béke liget

A megyeháza épületét elhagyva a Béke ligetbe érkezünk. A díszkertet kialakításakor, az 1930-as években még Rózsa ligetnek hívták. A név büszkén utalt Zalaegerszeg „virágos város" státuszára. A virágok valóban otthonra találtak itt, ugyanúgy, mint később Pándi Kiss János 1966-ban elhelyezett Tavasz című szobra. Régi fényképeken még látható, hogy itt állították fel az Antal Dezső tervei alapján készült, fából faragott Országzászlót, amit azonban az 1940-es években lebontottak, makettjét ma a Göcseji Múzeum őrzi.

Az egykori Rózsa liget szépen gondozott kertje az Országzászlóval az 1930-as évek második felében. Napjainkban magas fák „rejtik" a Béke ligetet

Villasor az utcában

Két díszkertet kapcsolnak össze azok az előkertes villák, melyek 1925 és 1935 között épültek fel a város módosabb polgárai, főként az értelmiség számára. A mai Béke és a Dózsa ligetek között régmúlt időket idéz fel 13 megmaradt villa. Néhányat átépítettek, bővítettek az idők folyamán, de az

A Kosztolányi úti villasor napjainkban

átalakítások során igyekeztek megőrizni az eredeti homlokzatot. Az utca nyugati oldalán lévő villák közül kettőt bontottak le, amikor a Belvárosi Általános Iskola Petőfi Székhelyiskolát bővítették az 1970-es évek fordulóján (az eredeti épület, a polgári fiúiskola magyaros homlokzati díszei építésének idejéről – 1935 – árulkodnak). A 35. számú házban született Izsák Imre csillagász (1929-1965), a 37. számút Toroczkai Wigand Ede építész és iparművész tervezte.

Kitérő: ONCSA-házak az egykori „Göcsejszegben”

Volt idő, amikor az érdeklődők egy „mini falura” bukkanhattak a megyeszékhelyen belül. Ez volt a páterdombi városrész ONCSA-telepe, ahol 1943-ban 39 családi házat építettek fel a mai Honvéd és Gönczi Ferenc utcában (a helyszínt a Béke liget végén található aluljárón átkelve közelíthetjük meg). A tervezők a göcseji népi stílust követték: a házak csonkakontyolt tetővel, faragott faoromzattal és szeglábas tornáccal rendelkeztek. Avatásakor a Göcsejszeg név került az alkalmi, nemzeti színű díszkapura, az elnevezés a zalai falvakra jellemző szeges falutípusra utalt. A város külön idegenforgalmi nevezetességnek is szánhatta a telepet (erre utalnak a korabeli híradások), ám az ezzel kapcsolatos elképzelések nem teljesültek.

Az ONCSA-program

Az Országos Nép- és Családvédelmi Alap szervezésében családi házas lakótelepek épültek szerte az országban. 1941 és 1945 között körülbelül 12 ezer ház épült fel. Az épületeket sokgyermekes, szegény, de munkát szívesen vállaló, a hitelt törleszteni tudó családoknak juttatták. Zalaegerszegen a Páterdombon kívül Kaszaházán épült fel hét ház 1942-ben, majd egy évvel később Olában 20, amihez 1944-ben még négy társasházat építettek.

A páterdombi ONCSA-telep avatásakor, 1943-ban, valamint napjainkban. A telep nagynak számított, tekintve, hogy az országban épült telepek átlagosan 15–20 házból álltak. Az ONCSA-házak többségét az elmúlt évtizedek során átépítették. A Páterdombon voltak a püspök uradalmi földjei – innen a városrész elnevezése

Kilátás az egykori zárdára

Mint egy várkastély emelkedik a magasba, írták a Notre Dame rend számára 1927–29 között (Csáky István tervei alapján) építtetett zárdáról (Zárda u. 21.), melyre kitűnő kilátás nyílik az egykori ONCSA-telepről. Kalandos, viharos évtizedeknek voltak tanúi a vaskos falak. Az épületben elemi iskola és tanítóképző is működött a békeidőkben, majd 1948-ban államosították, s a nővérek helyére új pedagógusok kerültek (a tanárok egy része a hatalom kiszolgálójaként ateista propagandával igyekezett meggyőzni azokat a végzős növendékeket, akiket korábban az apácák oktattak). A „várkastély" az ezt követő évtizedekben tanítóképzőnek, főiskolának és gimnáziumnak adott otthont. A zárda létrehozásában jelentős szerepet játszó Mindszenty Józsefről nevezték el az 1990-es években alapított általános iskolát. A rend 2000-re visszakapta az impozáns, terjedelmében is tiszteletet parancsoló épületet.

A Notre Dame zárda 1930 körül. Napjainkban az épületben a Mindszenty József Általános Iskola, Gimnázium és Kollégiumot találjuk

Csány tér és környéke

A vasútállomás

A Béke ligettől délre találjuk a vasútállomást (Bajcsy-Zsilinszky tér 1.). Több helyütt is úgy írnak a zalaegerszegi pályaudvar épületéről, mint hazánk alighanem egyetlen neoromán stílusú állomásáról, mely a korábbi, szerényebb indóház helyett épült. Az impozáns, szabályos vonalvezetésű épület 1927 óta áll a városi közlekedés szolgálatában; az épületben megnyílt vasúti restit még az úri közönség is szívesen felkereste az 1930-as években.

Légitámadás az állomáson

A II. világháború Zalaegerszeget sem kímélte, jóllehet, Zala székhelye a magyar városokat a háborús károkat felmérő kimutatás szerint a 27. helyen állt.
Az egyik legsúlyosabb támadás a pályaudvart érte. 1945. március 27-én az ál-

lomásra lőszeres szerelvényt húztak be, ám az még este – egy légitámadás során – felrobbant. Nemcsak a vasútállomás épülete rongálódott meg, a robbantásban elpusztult a keszthelyi Balatoni-Állami Darnay-Múzeum, valamint a Székely Nemzeti Múzeum elmenekített, vagonokba rakott gyűjteményének egy jelentős része, amit éppen az állomáson keresztül akartak biztonságos helyre szállítani.

■ A városi pályaudvar régi épülete 1903-ban és a neoromán stílusú fogadóház napjainkban

Kicsoda is valójában Gizike?

Az állomás közvetlen közelében igazi ritkaságot is láthatunk. Noha már több mint százéves (lévén 1892-ben született), még mindig képes felhívni magára a figyelmet. A zalaegerszegiek úgy ismerik: Gizike. Nos, Gizike nem más, mint egy 377-503 típusú gőzmozdony, mely főleg a Rédics–Zalaegerszeg–Zalalövő útvonalon büszkén és feltartóztathatatlanul pöfékelt a 20. században. 1978-ban került talapzatára, s azóta társadalmi munkában, többször is felújították, hogy megóvják az enyészettől.

■ Gizike

Baross liget: sétáló-kaszinó, kórház, vendéglő egy helyen

A vasútállomástól északnyugati irányban találjuk a Baross ligetet. A Baross Gábor kereskedelmi miniszterről elnevezett parkot azért építették a vasútállomás elkészülte (1890) után, hogy az állomásról érkezők kellemes benyomást szerezzenek, míg beérnek a belvárosba (a liget 1948-tól 2015. januárjáig Dózsa György nevét viselte). A zalaegerszegiek körében is népszerű volt a díszkert, olyannyira, hogy az 1930-as években a nyugdíjasok „sétáló-kaszinójának” nevezték. Idővel vendéglő épült a fák közé, az 1920-as években a közeli kórház különböző osztályai kaptak benne helyet, az 1980-as évektől ismét vendéglőként működik.

A Baross liget az 1920-as években. A liget fái között 2008-ban állították fel Wass Albert író, költő mellszobrát, Bálint Károly alkotását

Az evangélikus templom

Az evangélikus közösség neogótikus templomát (Csány László tér 1.) 1906 márciusában kezdték építeni Gerey Ernő tervei alapján, felszentelését 1907 júliusában tartották. A 20. század elején, a mintegy 9800 lakosú városban alig 2 százalék evangélikus hívő kezdeményezésének köszönhetően, Morandini Tamás építette. A különösen szép belső festésű templom falai ritkaságot is rejtenek: egy ma is működő, bár szerkezetében átalakított Angster-orgonát. Angster József Közép-Európa egyik legkeresettebb orgonagyártója, s a magyar iparművészet kimagasló alakja volt, orgonái a szegedi dómtól a kis települések templomáig, sok helyütt megtalálhatóak.
Már csak a múlt emléke a kórház kápolnája, ami az evangélikus templom mögött épült fel 1912-ben, így a református templom elkészültét követően – három évtizeden át – több torony is magasodott a Csány tér környékén (a kórház kápolnáját végül 1974-ben, a rendelőintézet építésekor bontották le).

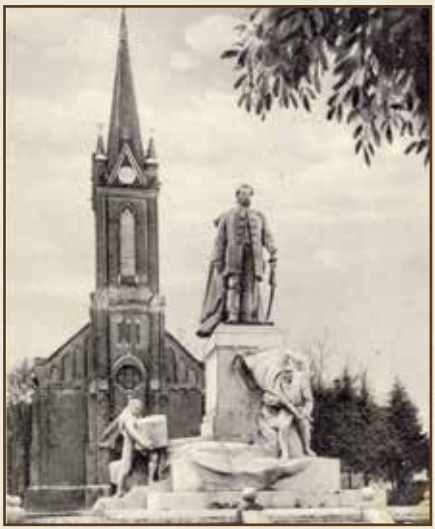

Az evangélikus templom az 1930-as években és napjainkban. A templommal szemben, a Kossuth Lajos utca végében állították fel 1931-ben Csány László politikus, miniszter, az 1848–1849-es szabadságharc vértanúja (1790–1849) szobrát, Istók János alkotását. Az emlékmű talapzatán Borbély György gimnáziumi tanár, a „Csány-kultusz apostola" domborműve látható – ő kezdeményezte a szobor létesítését és szervezte a több évtizedig tartó gyűjtést

Rózsák tere

A Csány tértől nyugati irányban haladva a Rózsák terére jutunk, ahol a szökőkút közepén Kisfaludi Strobl Zsigmond A kis makrancos című, 1966-ban elhelyezett szobrát láthatjuk. A parkot keletről a református templom és a villaszerű lelkészlak, délről az evangélikus lelkészi hivatal, nyugatról a Kálvária kápolna határolja. A reprezentatív evangélikus lelkészi hivatal 1928-ban épült fel, tervezője Lomjánszky István.

A református templom

Az 1930-as évek végén a kisszámú református közösség kezdeményezte a templom építését (az akkori 13 ezres lakosságból alig nyolcvanan gyakorolták e vallást). Hogy gyarapítsák a munkálatokhoz szükséges tőkét, 2000 levelezőlapot küldtek szét az országban a felépítendő templom ábrázolásával. Szeghalmy Bálint tervei 1937-ben készültek el, a templomot 1942-ben avatták fel (Rózsák tere 2.). Az erdélyi építészet hagyományait felhasználó épület is őrzi a titkát: festett üvegablakait a háború idején – hogy védjék őket – eltávolították, s csak a 20. század utolsó évtizedében helyezték vissza Zsellér Imre festőművész történelmi családok címereit ábrázoló festményeit. Virágos cserépkályháját Németh Gábor kályhásmester készítette.

■ A református templom terve az 1937-es levelezőlapon és az épület napjainkban

Régi temető a barokk kápolna körül

A Kálvária kápolna a Rózsák tere melletti kis dombon magasodik, messziről jelezve az arra haladóknak, hogy Zalaegerszeg múltjáról regél. 1751-ben már állt a kápolna, a szabók céhe építtette. Tornyának gúlasisakja gazdagon tagolt, hagymakupolás. Körülötte a város ódon temetője, melynek egyik legrégebbi sírjele Gothard János csizmadiamester – a Mindszenty téren álló Szentháromság szobor egykori gondviselője – homokkőből faragott síremléke. A kápolna előtt három, 18. századi szobor található: Máté evangélista, Krisztus a keresztfán és a Fájdalmas Szűz. A kerítésfal belső oldalán az 1930-as években készült reliefek mutatják be Jézus kálváriáját.

A régi kávási ház a Kálvária kápolna közelében 1959-ben, valamint a Kálvária temető napjainkban

Egy skanzen kálváriája: „falumúzeum” egyetlen házzal

Ma már szinte csak a múltat kutatók körében ismert, hogy valaha a Kálvária kápolna mellett akarták felépíteni a falumúzeumot. A szabadtéri néprajzi kiállítás tervének kidolgozásakor nemcsak a kápolna, hanem a közelben 1935-ben felépített, Antal Dezső által tervezett göcseji harangláb (később elpusztult) látványával is számoltak. A múzeum első épületét – egy Kávásról behozott, 19. századi, festett oromzatú, boronafalas lakóházat – fel is állítottak a közeli Május 1. ligetben. A ház 1960 decemberében felgyulladt, tetőszerkezete jórészt leégett, homlokzatát és falait sikerült megmenteni. Később úgy döntöttek, hogy a szabadtéri múzeumot az olai városrészben, a 18. századi, műemlék Hencz-malom és a Zala holtága köré építik fel - ide került a megmentett kávási ház is.

Ady utca

A Városi Hangverseny- és Kiállítóterem – egykori zsinagóga

A református templomtól északra indulva néhány perces séta után érjük el a Városi Hangverseny- és Kiállítóterem épületét (Ady u. 14.). Nincs olyan Zalaegerszegről megjelenő ismertető, amely ne mutatná be korának jellegzetes stílusában épült, mégis egyedi építészeti emlékét. A régvolt zsinagóga ugyanis az eklektikus zsinagógaépítészet szép példája: 226 férfi és a karzaton 152 nő számára volt ülőhely odabent; belsejét színes festések, stukkók díszítették. A hitközség két évtizedes tervezgetése, vitái után 1904-ben avatták fel Stern József tervei alapján (azelőtt a hívek az Arany Bárány Hotel melletti egykori izraelita imaházba jártak).

Orgona: zsinagógából a plébániatemplomba

1945 után kevesen tértek vissza Zalaegerszegre az elhurcolt zsidók közül, nem volt, aki fenntartsa, gondozza a magára maradt zsinagógát. Végül 1960-ban a Magyar Izraeliták Országos Szövetsége eladta a Magyar Államnak 400 ezer fo-

rintért (sokáig raktárnak használták, falfestményei, bútorzata megrongálódott). Az épület berendezésének felszámolása az eladóra hárult, a súlyosan megrongálódott orgona végül a Mária Magdolna Plébániatemplomba került, ahol – karbantartás mellett – még hosszú ideig működött.

Művészet költözik az épületbe

A zsinagóga épületét végül nem hagyták veszni. A város 1975-ben határozta el, hogy felújítják az építményt, melyet Pelényi Gyula tervei szerint alakították át. A zenei és képzőművészeti élet új reprezentatív otthonaként 1983-ban nyitották meg a közönség számára: az avatóünnepségen Kocsis Zoltán zongoraművész szerepelt. Később az emeleti fehér üvegablakokat színesre cserélték, 1987 novemberére elkészült kitűnő hangversenyorgonája is.

A zsinagóga épülete az Ady Endre (egykoron Wlassics Gyula) utcában az 1920-as években és napjainkban. A zsinagóga déli oldalán álló házakat lebontották, szemben az Ady iskola egyik szárnya, a régi leányiskola épülete

Lányok iskolájából művészeti iskola

A város művészeti iskolájának (Zalaegerszegi Ady Endre Általános Iskola, Gimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola, főbejárat: Kisfaludy u. 2.) diákjai örömmel használják ma is a zsinagógával szemközt 1907-ben emelt, egykor a polgári leányiskolának otthont adó épületet. Stetka Péter városi mérnök tervei alapján Morandini Tamás építette. Homlokzatát téglasávok tagolják, az emeleti ablakok alatt virágmotívumos domborművek láthatóak.

„Angyalkert": a város első óvodája

Az Ady iskolát elhagyva az utca nyugati oldalán (a 15. szám alatt) találjuk meg azt az épületet, melyben a város első óvodája működött 1893 és 2012 között. Egykor földszintes polgárházak ölelték közre az emeletes házat, melyet Österriecher Sándor helyi építőmester építtetett, s melynek oromzatán mosolygó angyalka idézi fel a hajdani gyerekzsivajt. Az óvoda építési költségeihez a városlakók is hozzájárultak: a hajdan színházra gyűjtött pénzt ajánlották fel e célra.

Iskola köz

Ma irodák működnek abban a két, eklektikus épületben, melyeket az Ady utcában, illetve az arról nyíló Iskola közben találunk. Az Iskola közben álló elemi iskolát 1890-ben építették, tervezője Schadl János volt.
Az Ady u. 2. szám alattit 1875-ben emelték polgári fiúiskolának, Kolbenheyer Ferenc tervei alapján, a gimnázium létrehozása után kereskedelmi iskola, majd általános iskola volt. Emeleti folyosóján ma is őrzik az egykori kereskedelmi iskola első világháborús áldozatainak emléktábláját. A ház falán 2007 óta Farkas Ferenc alkotása, egy hátitáskás kisgyermekeket ábrázoló dombormű utal az utcácska elnevezésére. A Millecentenáriumi Közalapítvány támogatásának köszönhetően több hasonló bronz utcanévtábla is őrzi a névadók emlékét, a városban élő szobrászművészek alkotásaiként, a közelben látható Jákum Ferenc jótékonykodásáról híres lakatosmester táblája (Szekeres Péter műve), a Göcseji Múzeum épületét Batthyány Lajos portréja (Farkas Ferenc alkotása) díszíti.

Gábor Miklós szülőháza

A Kossuth-díjas színművész (1919–1998) gyermekéveit az Ady utcai lakóházban (a 9. szám alatt) töltötte, nem messze édesapja mozijától, a már említett „Edison mozgótól". Gábor Miklós emlékére emléktáblát helyeztek el szülőházának falán (Béres János alkotását), avatásán felesége, Vass Éva Jászai Mari-díjas színművésznő is részt vett.

Gábor Miklós családja körében feltehetően az 1940-es években, szülőháza udvarán (amatőr felvétel, magántulajdon). A színművész szülőházának falán 2002-ben helyeztek el emléktáblát. Gábor Miklósról 2013-ban a belvárosban utcát neveztek el

„Állami áruház" Zalaegerszegen is

Az 1950-es évek első felében (abban az időszakban, amikor a kereskedelem és a közellátás fogalomköre nehezen volt szétválasztható), az államosított nagy- és kiskereskedelem feladata szinte nem is állt másból, mint a központosított elosztás technikai levezényléséből. A boltok előtt mindennapossá váltak a sorok, a különböző rémhírek – főként az állandósult hisztéria – következtében nem egyszer felvásárlási láz söpört végig Zalaegerszegen.

A történet hasonlít az 1953-as magyar zenés vígjáték, a Gertler Viktor rendezésében bemutatott Állami áruház című film sztorijára, melyben az egyik főszerepet Gábor Miklós alakította. A filmben – egy rémhírnek köszönhetően – megszállják a vásárolni szándékozók a Diadal Áruház üzleteit, hogy egyetlen délután alatt elköltsék az összes százforintosukat…

Kitérő Ola irányába

Gimnázium, templom és kolostor

Az Ady utca végén a Kazinczy térre érünk ki. Folytassuk utunkat nyugati irányba, a Rákóczi úton. Vessünk egy pillantást a Zrínyi Miklós Gimnázium rangos épületére (Rákóczi u. 30.), melyet 1896–1897-ben építettek (tervezői: Herczeg Zsigmond és Baumgarten Sándor). Stukkódíszes előterében az első világháború áldozatainak emléktáblája található. Az udvaron Zala György alkotása, Deák Ferenc mellszobrának másolata látható (az eredeti Kehidán áll), vele szemben Zrínyi Miklós, Zala vármegye egykori főispánjának szobra (Szabolcs Péter alkotása) helyezkedik el. Az épület 2009-ig üresen álló homlokzati szoborfülkéibe a Tudomány és Művészet márványszobrait szintén Szabolcs Péter készítette.
A gimnáziummal szemben (Rákóczi u. 19.) található az a 18. századi műemlék épület, melyben a püspök uradalmának tiszttartója lakott. Az utcában kevés régi ház őrizte meg eredeti arculatát, azonban példamutató néhány szépen renovált magánház, köztük a városi védelem alatt álló 39. számú épület.
A Rákóczi út és a Gasparich Márk utca sarkán találjuk a Jézus Szíve Plébániatemplomot és a ferences rendházat, melyeket a régi huszárlaktanyához tartozó lovarda helyén építettek fel 1925–1926-ban Kotsis Iván tervei alapján, neobarokk stílusban. A templomot építésekor IV. Károly király emlékének ajánlották, szószékét Zita királyné adományozta.

A Jézus Szíve Plébániatemplom és kolostor 1930 körül, valamint napjainkban

Három kiállítás egymás mellett

Magyarország első falumúzeuma Zalaegerszeg olai városrészében, a 18. századi, műemlék Hencz-malom környékén épült fel (Falumúzeum utca) nagy társadalmi összefogással. Az eredeti elképzelés szerint a Kálvária domb melletti területen nyitották volna meg a skanzent, sőt még az Alsóerdő is szóba jött, mint lehetséges helyszín. A Göcseji Falumúzeum egy 19. századi göcseji települést mutat be: a sárral tapasztott, zsúpszalmával fedett házakat igéző természeti környezetben járhatjuk be. Itt alakították ki 2001-ben az Európában egyedülálló Finnugor Néprajzi Parkot, mely a finnugor népek építészeti és lakáskultúráját mutatja be. A skanzen szomszédságában találjuk a kőolajkutatás és –termelés emlékeit őrző Magyar Olaj- és Gázipari Múzeum kiállítását (alapítás: 1969).

A Falumúzeum 1968-ban és napjainkban, jobb oldalt a műemlék Hencz-malommal. A skanzen hivatalosan 1968. augusztus 19-én nyílt meg

Költözés helikopterrel?

A falumúzeum kiépítése során szélsőségesnek tűnő javaslat is szóba került, miszerint a fából emelt épületeket eredeti formájukban – helikopterrel felemelve – kellene a helyszínre szállítani, és a már előre elkészített betonalapra helyezni (a Népszava 1965. január 17-ei száma „Költözés helikopterrel. Skanzen a holt-Zala partján” címmel cikket is közölt).
Végül mégsem légi szállítással oldották meg a költözést. Az épületek faláról leverték a tapasztást és a gerendákból álló ún. boronafalakat szétszedve szállították a Göcseji Falumúzeum területére, ahol – az előzőleg készített fényképek és rajzok alapján – újra felépítették valamennyit.

... és megannyi élmény Zalaegerszegen

Belvárosi sétánk utolsó állomása volt a falumúzeum, ám ez ne jelentsen búcsút Zalaegerszegtől, hisz’ annyi szépsége van még a dimbes-dombos székhelynek: a tóstranddal, fedett termálfürdővel és csúszdaparkkal csábító Gébárti-fürdőkomplexum, az Alsóerdő méltán népszerű Azáleás-völgye és a már messziről hívogató TV-torony vagy a csácsi városrész lankái és az itt található arborétum. A Zalaegerszeg belvárosától távolabb eső peremkerületek is megérnek egy-egy sétát, magában rejtve a felfedezés örömét.

Felhasznált irodalom

Béres Katalin: Borbély György – Egy vidéki értelmiségi a századfordulón (Zalai Múzeum 10, 2001)

Béres Katalin – Megyeri Anna: Zalaegerszeg (Központok a Zala mentén – A Göcseji Múzeum állandó kiállítása /Katalógus/, 2002)

Cselenkó Borbála: Zalaegerszeg, a szombathelyi püspök uradalma 1777-1848 – A mezőváros és földesura kapcsolattörténete (Zalaegerszegi füzetek 12., 2011)

Csomor Erzsébet: 1956 Zalaegerszegen (Zalaegerszegi füzetek 7., 2001)

Csomor Erzsébet: Járványok, elemi csapások Zalaegerszegen a 18. század végén és a 19. század első felében (Végvárból megyeszékhely, 2006)

Csomor Erzsébet: Kulturális programok a Kvártélyház udvarán 1981-2001 (Kvártélyház – A zalaegerszegi új vármegyeháza története 1765-2008., 2009)

Csomor Erzsébet: „Szegények mindig lesznek köztetek…" – A zalaegerszegi Ispita első másfél évszázada (Zalai történeti tanulmányok - Zalai Gyűjtemény 67., 2009)

Csomor Erzsébet – Paksy Zoltán: Nevezetes események a vármegyeházán 1919-1945 (Kvártélyház – A zalaegerszegi új vármegyeháza története 1765-2008., 2009)

Csutor Imre: Észrevételek és adalékok Bátorfy Lajos úr Adatok Zalamegye történetéhez című munkájához (1890)

Dr. Fára József: Zalaegerszeg és Göcsej részletes kalauza (1934)

Dr. Pesthy Pál: Zalaegerszeg múltja és jelene (1931)

Farkas Csilla: Az Országos Nép- és Családvédelmi alap házépítési akciójának tervezete és megvalósulása Zalaegerszegen (Zalai történeti tanulmányok – Zalai Gyűjtemény 67., 2009)

Foki Ibolya: Szállásházból vármegyeháza 1849-1919 (Kvártélyház – A zalaegerszegi új vármegyeháza története 1765-2008., 2009)

Göcseji Falumúzeum: A zalaegerszegi skanzen története a sajtó tükrében (1969)

www.dfmk.hu/konyvtarunk/konyvtarunk-tortenete

www.hevesisandorszinhaz.hu/szinhaz/tortenete

www.zalamedia.hu/kultura/76-zalaegerszeg/horizont/20280-a-ponthaz-anatomiaja

http://zalaegerszeg.lutheran.hu/index.php/magunkrol

Káli Csaba: Egy bérház anatómiája. A zalaegerszegi Pontház építéstörténete (Egerszegi történeti tanulmányok - Zalaegerszegi füzetek 11., 2010)

Káli Csaba: Zalaegerszeg 1945-ben (március 29 – november 4.) (Zalaegerszeg évszázadai, 1997)

Káli Csaba: Zalaegerszeg az „ötvenes években" 1947-1956, (Zalaegerszegi füzetek 9.,2005)

Kapiller Imre: Börtönlázadás Zalaegerszegen 1796-ban (Zalai történeti tanulmányok – Zalai Gyűjtemény 67., 2009)

Kapiller Imre: A Kvártélyház építése és berendezése 1765-1849 (Kvártélyház – A zalaegerszegi új vármegyeháza története 1765-2008., 2009)

Kelenik József: Király vár hódolt városban – Egerszeg mindennapjai Kerpachich István megbízott kapitány leveleinek tükrében, 1647-1657 (Zalaegerszeg évszázadai, 1997)

Keresztury Dezső: Helyünk a világban (1984)

Kostyál László: A barokk építészeti reprezentáció emlékei Zalaegerszegen (Zalaegerszeg évszázadai, 1997)

Kostyál László: Mária Magdolna Plébániatemplom (Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára 657., 2000)

Lackner László: Zalaegerszeg – Panoráma magyar városok sorozat (1987)

Marx Mária: Göcseji Falumúzeum – Múzeumvezető általános iskolásoknak (1999)

Megyeri Anna: A Göcseji Múzeum – az egykori takarékpénztár székházának építéstörténete (Zalai Múzeum 10, 2001)

Megyeri Anna: Az új vármegyeháza építéstörténete 1850-től napjainkig (Kvártélyház – A zalaegerszegi új vármegyeháza története 1765-2008., 2009)

Megyeri Anna: A zalaegerszegi Szentháromság kép – Társadalom és művelődéstörténeti adatok egy szobor története kapcsán (Zalai Múzeum 16, 2007)

Megyeri Anna: A zalaegerszegi zsinagóga (ma hangverseny- és kiállítóterem) építéstörténete (Zalai Múzeum 13, 2004)

Megyeri Anna: „...Ép lélek csak ép, egészséges testben lakhatik…" – Adatok a zalaegerszegi sportélet történetéhez, különös tekintettel a korcsolyasportra (Zalai történeti tanulmányok – Zalai Gyűjtemény 67., 2009)

Megyeri Anna: Utcák, terek, emberek – Zalaegerszeg régi képeken (1997)

Megyeri Anna: Utcák, terek Zalaegerszegen a XIX-XX. században (Honismeret, 2008. 3. szám)

Németh József: A Göcseji Falumúzeum létrehozása (Zalai Múzeum 17, 2008)

Németh József: A Göcseji Múzeum története (Zalai Múzeum 10, 2001)

Németh József: Egerszegi örökség (2008)

Németh József: Zalaegerszeg kulturális élete a 18-19. század fordulóján (Végvárból megyeszékhely, 2006)

Szabó Ágnes – Török Zoltán: „Születésnapi" vallomások templomunk fennállásának 50. évfordulójára (1992)

Tompa Gábor: Kvártélyház 2007-2008: szabadtéri előadások (Kvártélyház – A zalaegerszegi új vármegyeháza története 1765-2008., 2009)

Végh Ferenc: Egerszeg végvár és város a 17. században (Zalaegerszegi füzetek 10., 2010)

Zalaegerszeg – Dokumentumok a város történetéből (1985)

Az archív fotók és képeslapok a Göcseji Múzeum történeti és fotógyűjteményének darabjai.
A képeket Megyeri Anna történész főmuzeológus válogatta.
A napjainkban készült felvételeket az Artonius Stúdió készítette.

Zala utca
Zala utca
Zala utca
Kaszaház
Falumúzeum u.
Kabók L. u.
Kertész u.
Szilágyi E.
Nefelejcs
Vágóhíd u.
Ola utca
Rákóczi F. utca
Kert utca
Könyök u.
Jákum u.
Budai u.
Várkör
Batthyány utca
Október 6. tér
Kis utca
Deák tér
Kazinczy tér
Balatoni
Jókai u.
Kelemen u.
Arany János u.
Mártírok útja
Eötvös u.
Széchenyi tér
Kovács K. tér
Berzsenyi D
Ady u.
Dísz tér
Kisfaludy u.
Kossuth Lajos utca
Petőfi u.
Petőfi u.
Bíró Márton u.
Ifjúság park
Vizslaparki út
Botfy Lajos utca
Kosztolányi u.
Béke liget
Bíró M. u.
Honvéd u.
Göcseji út
Baross liget
Radnóti u.
Szegfű u.
Závodszky u.
Köztársaság út
Május 1. liget
Mátyás király utca
Csendes u.
Olajmunkás utca
Zárda utca
Szent L. u.
Árpád u.
Bem J. u.
Erkel F. u.
Jánkahegyi út
Holub ut
Juhász Gyula ut
Zrínyi M
Virág B. u.
Batsányi u.
Lőrinc barát u.
Püspöki G. u.
Mikes K. u.
Arany J. u.
Platán sor
Balassy u.
Napsugár utca
Gyimesi u.
1. Deák tér (bíróság, Deák szobor, Sóház)
2. Göcseji Múzeum
3. A régi Kummer kávéház
4. Az egykori kaszaházai strand (kitérő)
5. Hősök kertje (kitérő)
6. Széchenyi, Kazinczy, Mindszenty tér csomópontja
7. Az egykori városháza (Kazinczy tér 1.)
8. Mária Magdolna Plébániatemplom
9. Arany Bárány Hotel
10. Az egykori pénzügyigazgatóság, ma járási hivatal
11. A volt Korona Szálló
12. Kvártélyház
13. Pontház
14. Boschán Gyula köz
15. Keresztury tér
16. Az egykori Ispita és a postapalota
17. Európa tér
18. Csipkeházak (18/ a, b)
19. Földönjáró toronyóra, Hevesi Sándor Színház
20. A római katolikus hitközség háza
21. Az egykori pénzügyi palota, ma megyeháza
22. Az egykori Rózsa liget, ma Béke liget
23. Kosztolányi úti villasor
24. A páterdombi ONCSA-telep (kitérő)
25. Notre Dame zárda
26. Vasútállomás, „Gizike"
27. Baross liget
28. Evangélikus templom
29. Református templom
30. Kálvária kápolna
31. Zsinagóga, ma Városi Hangverseny- és Kiállítóterem
32. Ady iskola
33. A volt „Angyalkert" óvoda
34. Gábor Miklós szülőháza
35. Iskola köz
36. Zrínyi Miklós Gimnázium (kitérő)
37. Jézus Szíve Plébániatemplom (kitérő)
38. Göcseji Falumúzeum (kitérő)
Jelmagyarázat: belvárosi séta kitérő

Zalaegerszeg

A Baross liget a 20. század elején
(képeslap Vida István gyűjteményéből)

Minden településnek megvannak a maga „legendái": események, melyek megváltoztatták az itt élő közösség életét; természeti csapások, melyeket sokáig megőrzött az emlékezet; tárgyalások, melyek alatt életekről döntöttek; építkezések, melyek a mai utcaképet kialakították; fényképek, melyek régi tervekről regélnek; feljegyzések, melyek a hajdani, régvolt, már-már homályba vesző életmódról mesélnek.

Prospektusunkban Zalaegerszeg múltjának darabjaiból gyűjtöttünk össze egy csokorra valót, s azokat egy belvárosi séta útvonalára fűztük fel, teret adva a jelennek is.

A kiadványt böngésző utazó, reményeink szerint, színes képet kap Zala megye történelmi székhelyéről, ám az utazás úgy teljes, ha magunk barangoljuk be a várost, hogy felfedezzük annak titkait.

tourinform
Turista információ - Tourist information

H-8900 Zalaegerszeg, Széchenyi tér 4-6.
Tel.: +36 92/ 316-160, 510-696 • Fax: +36 92/ 510-697 • E-mail: zalaegerszeg@tourinform.hu

Kiadta: Zalaegerszeg MJV Önkormányzata
Fk: Balaicz Zoltán polgármester
Szerkesztette: Tódor Tamás, Tourinform iroda, Pereszteginé Szabó Júlia irodavezető
Grafika: Artonius Stúdió

Zalaegerszeg 2015.

zalaegerszeg